

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ผลการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลานที่มีต่อความสามารถ
ด้านมิติสัมพันธ์และพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านวังลาน จังหวัดกาญจนบุรี

The Effects of Learning Resource Field Trip Experiences in
Ban Wang Lan Community on Preschool Children's Spatial Ability and
Cooperative Behavior of Ban Wang Lan School in Kanchanaburi Province

เบญจา สอนยานาวิน (Benja Sontha)* พัทรี ผลโยธิน (Pacharee Phonyotin) **

สมถวิล วิจิตรวรรณ (Somthawil Wichitwanna) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน จังหวัดกาญจนบุรี และ (2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน จังหวัดกาญจนบุรี

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านวังลาน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 24 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน จังหวัดกาญจนบุรี แบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ และแบบสังเกตพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าขนาดอิทธิพล

ผลการวิจัยพบว่า (1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน มีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ มีค่าขนาดอิทธิพลในระดับมาก และ (2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลานมีพฤติกรรมร่วมมือหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ มีค่าขนาดอิทธิพลในระดับมาก

คำสำคัญ: ทัศนศึกษา แหล่งเรียนรู้ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ พฤติกรรมร่วมมือ เด็กปฐมวัย

---

*นักศึกษานิพนธ์โท แผนกวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ben.170@hotmail.com

**รองศาสตราจารย์ แผนกวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Pacharee.pho@stou.ac.th

***รองศาสตราจารย์ ศูนย์วิชาการประเมินผล สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช SOMTAWIN2499@yahoo.com

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purpose of this research were (1) to compare the spatial ability of preschool children before and after of learning resource field trip experiences in Ban Wang Lan Community in Kanchanaburi Province and (2) to compare the cooperative behavior of preschool children before and after of learning resource field trip experiences in Ban Wang Lan Community in Kanchanaburi Province.

The research participants consisted of 24 children, aged 5 - 6 years studying at the second year kindergarden level during the second semester of the 2013 academic year at Ban Wang Lan School in Kanchanaburi Province obtained by purposive sampling. The employed research instruments were learning resource field trip experiences in Ban Wang Lan Community lesson plan , a spatial ability test and the cooperative behavior of preschool children observation form. Statistic employed for data analysis were the mean, standard deviation, and effects sizes.

The research findings were as follows : (1) The spatial ability of pre-school children after learning resource field trip experiences in Ban Wang Lan Community was higher than pre - experiment and effect sizes in high level. (2) The cooperative behavior of preschool children after learning resource field trip experiences in Ban Wang Lan Community was higher than pre - experiment and effect sizes in high level.

Keywords: Field trip, Learning resource , Spatial ability, Cooperative behavior, Preschool children

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ หากพื้นฐานในขั้นนี้ไม่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างบริบูรณ์แล้ว การเรียนรู้ในขั้นต่อ ๆ ไปย่อมประสบความลำบากและยากที่ผู้เรียนจะพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542) สอดคล้องกับอรุณ จันทวานิชและคณะ (2550: 1) ที่กล่าวว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 0-5 ปีเป็นวัยที่มีอัตราการเรียนรู้สูงสุด เป็นช่วงเวลาสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาสมองของมนุษย์ การพัฒนาเด็กในวัยนี้ต้องถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าเป็นการลงทุนที่น้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการตามแก้ปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นเพราะคนไม่มีคุณภาพ ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545: 5) ที่กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ทำได้ คิดเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง เพื่อร่วมมือกันพัฒนาเด็กตามศักยภาพ โดยตั้งอยู่บนหลักการ แนวคิดจัดการศึกษาปฐมวัยที่ต้องการให้เด็กบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์รวมทั้งประสบการณ์สำคัญด้านสติปัญญาที่สนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ เรียนรู้ สิ่งต่างๆ รอบตัวด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) และเวลา บรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ 2547: 1-17)

การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง พัฒนาตามความเหมาะสมกับธรรมชาติและการเรียนรู้ตามวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลตามศักยภาพจากประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวและรอบตัวเด็กที่มีความหมายและได้ฝึกทักษะ มีความรู้ความสามารถ จากสถานการณ์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา โดยการร่วมมือกันทุกฝ่าย ซึ่งเด็กสามารถนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริง แนวทางการจัดประสบการณ์ที่สามารถส่งเสริมประสบการณ์ดังกล่าวอาจกระทำได้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอย่างหลากหลายในชุมชนและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งคือ การจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังที่ อภิธิเดช น้อยไม้ (2547: 2) กล่าวว่า การจัดทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแสวงหาประสบการณ์ตรงจากแหล่งความรู้ที่มีอยู่จริงตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งยังเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาสติปัญญาตลอดจนทักษะทางสังคมอันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องที่เรียนอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับวราณี สกุลภารักษ์ (2549: 48) ที่กล่าวว่า กิจกรรมทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กจะเกิดความชื่นชมต่อธรรมชาติ ปลูกฝังสิ่งที่ดี พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้จากสังคมภายนอก สามารถปรับตัวได้ สอดคล้องกับของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 74) สรุปว่า การจัดทัศนศึกษาหรือการศึกษานอกสถานที่ เด็กไปศึกษาสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่ต้องการและเพิ่มพูนประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สถานที่ต่างๆ นอกโรงเรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผ่านประสบการณ์ตรง รับรู้เกี่ยวกับมิติ ทิศทาง ตำแหน่ง พื้นที่ สี เส้น รูปร่าง ระยะ เวลา นอกจากนี้บลาวท์และ คลาวเมียร์ (Blount and Klausmeir, 1968) กล่าวว่า การจัดทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมการศึกษาหาความรู้ที่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เป็นประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์อันทรงคุณค่าให้เกิดขึ้นในตัวเด็กแล้ว ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความรู้ให้กับเด็ก

การไปทัศนศึกษาเด็กเรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เด็กมองเห็น เรียนรู้ สังเกต วัตถุ สถานที่ อย่างมีทิศทาง ตำแหน่ง จำภาพวัตถุ สถานที่ และสามารถบอก แสดง ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ความเหมือน ความแตกต่าง ของวัตถุกับทิศทาง วัตถุกับตำแหน่ง มองภาพที่มีความเคลื่อนไหว มองวัตถุในมุมมอง ต่างกัน บอกเกี่ยวกับพื้นที่ สี เส้น รูปร่าง รูปทรง เป็นการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ รวมทั้งเด็กได้ร่วม ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกันเป็นคู่เป็นกลุ่มย่อย การสื่อสาร แสดงความคิดเห็น แก้ปัญหา รับผิดชอบ ร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มตามจุดมุ่งหมายจนประสบความสำเร็จก่อให้เกิดพฤติกรรมร่วมมือ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมร่วมมือของเด็กเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้แก่ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547: 9 -11)

กิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ นำมาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์จากการสังเกต สำรวจ และมีพฤติกรรมร่วมมือในการทัศนศึกษาและการทำงานของเด็กปฐมวัย รวมทั้งทำให้เด็กเกิดความรักและภูมิใจใน ท้องถิ่นได้ ดังที่เฟาท์ส (Pfouts, 2003: 56) เสนอแนวคิดไว้ว่า วิธีการที่ดีในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ โลกและสังคมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กคือการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรง (Direct Learning Experience)

การเรียนรู้ตามสภาพจริงที่มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะการคิดเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้ การปลูกฝังค่านิยม ทักษะชีวิตที่ดีต่อสิ่งที่พบเห็นให้แก่เด็กได้อีกด้วย รวมทั้งที่ ฮอลโลเวย์ (Holloway, 2002: 160) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาในแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว ที่สามารถเดินเท้าไปถึงได้ในระยะทางและเวลา ที่เหมาะสม ซึ่งแหล่งทรัพยากรนั้นอาจไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง แต่เป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวของ ชุมชนที่รอการค้นหาคักยภาพดั่งนั้น สิ่งสำคัญคือ การจัดทำแผนกิจกรรมทัศนศึกษาให้สอดคล้องกับศักยภาพของ พื้นที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ จากการประชุมคณะครูเพื่อทำแผนกลยุทธ์โดยใช้การ วิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้โรงเรียน พัฒนาไปในทางที่เหมาะสมและจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียน กลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทาง สภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนของโรงเรียนให้มีน้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จุดอ่อน คือการใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สภาพการจัดประสบการณ์ในโรงเรียนบ้านวังลานยังขาดการนำแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และในชุมชนแม้กระทั่งทรัพยากรหรือวิทยากร มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนขาดการใช้แหล่งเรียนรู้ในการ เรียนรู้รวมทั้งในระดับปฐมวัย นอกจากนี้ครูยังใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนน้อยมาก อีกประการหนึ่งก็อาจเป็น เพราะปัญหาการละเลยในสิ่งมีคุณค่าใกล้ตัว มองเห็นที่อื่นดีกว่าสิ่งที่มีอยู่ (บันทึกการประชุมโรงเรียนบ้านวังลาน ครั้งที่ 3/2556) แต่ทั้งนี้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีอยู่ในละแวกโรงเรียน มีอยู่หลากหลาย เช่น สถานที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ธรรมชาติและประวัติศาสตร์ใกล้ตัวเด็ก บางแห่งสามารถเดินเท้าและบางแห่งนั่งรถยนต์ใช้เวลาเดินทาง ประมาณ 10 - 20 นาที

จากความเป็นมา ความสำคัญ และสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรม ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไปทดลอง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์และพฤติกรรม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ร่วมมือ และใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์รวมทั้งเป็นแนวทางให้แก่ครูและผู้นำในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสามารถนำไปจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังลาน อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 24 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ใน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 24 คน โรงเรียนบ้านวังลาน อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้มาโดยการเลือก แบบเจาะจง โดยเลือกประชากรในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยจัดประสบการณ์ เนื่องจากโรงเรียนมีเพียงชั้นอนุบาล 2 จำนวน 1 ห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แผนการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 24 แผนประกอบด้วย จุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การประเมินผล มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 1) ขั้นวางแผน 2) ขั้นดำเนินกิจกรรม 3) ขั้นสรุป มีค่า IOC รายข้อระหว่าง 0.4 -1.0 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.92

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบวัดเชิงสถานการณ์วัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้าน มี 2 ชุด ชุดละ 4 สถานการณ์ จำนวน 8 สถานการณ์ กำหนดสถานการณ์ มีลักษณะเป็นของจริง สถานการณ์จริงหรือของจำลองโดยใช้วิธีการแบบปฏิบัติจริง จัดสถานการณ์ให้เด็ก จัดเรียงวางสิ่งของตามคำสั่งเด็กที่รับการวัด โดยใช้แบบวัดเป็นชุดคำสั่ง มีชุดที่ 1 การต่อเข้า แยกออก ชุดที่ 2 ความเหมือน-ความต่าง ชุดที่ 3 ตำแหน่งของวัตถุ และชุดที่ 4 ทิศทางของวัตถุ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence - IOC) ระหว่าง 0.8 -1.0 ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.87

2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมร่วมมือประกอบด้วยพฤติกรรม 1. พูดยึดความคิดเห็น 2. รับฟังความคิดเห็นในกลุ่ม 3. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง คำแนะนำในกลุ่ม 4. ทำงานร่วมกับเพื่อนจนเสร็จในกลุ่ม ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence- IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

---

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลเป็นไปตามลำดับดังนี้

3.1 สังเกตพฤติกรรมร่วมมือ และใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์วัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ก่อนจัดประสบการณ์ (Pretest) จัดเก็บข้อมูลความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้านคือ 1 การต่อเข้า แยกออก ชุดที่ 2 ความเหมือน-ความต่าง ชุดที่ 3 ตำแหน่งของวัตถุ และชุดที่ 4 ทิศทางของวัตถุ มี 2 ชุด ชุดละ 4 สถานการณ์ จำนวน 8 สถานการณ์ ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ คือ วันอังคาร พุธ พฤหัสบดี โดยทดสอบเด็กเป็นรายบุคคล ใช้เวลาคนละประมาณ 20 นาที

3.2 ดำเนินการทดลองโดยการจัดประสบการณ์ ทักษะศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโรงเรียนบ้านวังลาน กับเด็กปฐมวัย เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ในวันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และบันทึกพฤติกรรมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์และพฤติกรรมร่วมมือขณะดำเนินกิจกรรมโดยผู้วิจัย

3.3 เมื่อครบ 8 สัปดาห์ สังเกตพฤติกรรมร่วมมือ และใช้แบบวัดเชิงสถานการณ์วัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังจัดประสบการณ์ (Posttest) จัดเก็บข้อมูลความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ทั้ง 4 ด้านคือ 1 การต่อเข้า แยกออก ชุดที่ 2 ความเหมือน-ความต่าง ชุดที่ 3 ตำแหน่งของวัตถุ และชุดที่ 4 ทิศทางของวัตถุ ตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ คือ วันอังคาร พุธ พฤหัสบดี โดยทดสอบเด็กเป็นรายบุคคล ใช้เวลาคนละประมาณ 20 นาที ซึ่งเป็นแบบทดสอบคู่ขนานกับแบบวัดก่อนจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีเดียวกัน หลังจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ย 20.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.598 ค่าขนาดอิทธิพล 1.715 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 8.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลัง 0.820

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง นำมาหาขนาดอิทธิพล (Effect Size)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับประสบการณ์ทักษะศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโรงเรียนบ้านวังลาน สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์มีค่าขนาดอิทธิพลในระดับมาก เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการมองเห็น รับรู้ถึงความสัมพันธ์ของมิติต่างๆ เมื่อวิเคราะห์แยกเป็นรายด้าน พบว่า สามารถ 1. นำชิ้นส่วนต่างๆ ของภาพ/สิ่งของที่กำหนดให้มาต่อเข้าด้วยกันเกิดเป็นภาพที่สมบูรณ์ สามารถ 2. ปฏิบัติและบอกความเหมือน ความต่างของขนาด รูปร่างและรูปทรง 3. ปฏิบัติและบอกตำแหน่งของวัตถุ ข้างหน้า - ข้างหลัง ข้างบน - ข้างล่าง ข้างใน - ข้างนอก ระหว่าง 4. ปฏิบัติและบอกทิศทางของ วัตถุ ทางตรง - ทางอ้อม ทางซ้าย - ทางขวา สูงขึ้นในระดับ มาก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

**ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลองจัด
 ประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลานรายด้าน**

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์	ก่อนจัด	หลังจัด			ส่วน		
	ประสบการณ์	ประสบการณ์			เบี่ยงเบน	ES	แปลผล
		ส่วนเบี่ยงเบน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	มาตรฐาน		
1.การต่อชิ้นส่วน แยกชิ้นส่วน	2.79	1.141	5.38	0.875	1.648	1.571	มาก
2.การบอกความเหมือน ความต่าง	2.92	0.880	5.08	0.829	1.383	1.561	มาก
3.การบอกตำแหน่งที่สัมพันธ์กัน	3.58	1.176	5.17	0.761	1.265	1.256	มาก
4.การบอกทิศทาง	2.58	0.880	5.08	0.653	1.477	1.692	มาก
ภาพรวม	11.87	3.655	20.71	2.598	0.820	1.715	มาก

2. พฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
 โรงเรียนบ้านวังลานมีพฤติกรรมร่วมมือ การแสดงออกด้วยการปฏิบัติ หรือคำพูดของเด็กปฐมวัย ที่แสดงถึงความ
 ร่วมมือ สังเกตได้ในขณะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่มจากการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีลักษณะ
 พฤติกรรม 1.พูดแสดงความคิดเห็น 2.รับฟังความคิดเห็น 3.ปฏิบัติตามข้อตกลง และ 4. ทำงานร่วมกับเพื่อน
 จนเสร็จ สูงขึ้นทุกด้านในระดับมาก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลานรายด้าน

พฤติกรรมความร่วมมือ	ก่อน		หลัง		ส่วนเบี่ยงบน	ES	แปลผล	
	จัดประสบการณ์		จัดประสบการณ์					มาตรฐาน
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง บนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงบน มาตรฐาน				
1.พูดแสดงความคิดเห็น	1.50	0.659	2.67	0.481	0.820	1.426	มาก	
2.รับฟังความคิดเห็น	1.95	0.624	2.83	0.380	0.678	1.290	มาก	
3.ปฏิบัติตาม ข้อตกลง คำแนะนำ	1.42	0.503	2.80	0.414	0.831	1.660	มาก	
4.ทำงานร่วม กับเพื่อนจนเสร็จ	1.33	0.481	2.67	0.482	0.825	1.624	มาก	
ภาพรวม	6.12	1.115	10.88	0.946	2.609	1.824	มาก	

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลานอภิปรายผล ดังนี้

1. ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์และพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ และพฤติกรรมร่วมมือหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ ในระดับ มาก ซึ่งเป็นไปตามที่ตั้งสมมติฐานของการวิจัย

2. แผนการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลานมีความเหมาะสมสามารถ ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น แสดงว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ส่งเสริม พัฒนาให้สูงขึ้นได้ ดังที่ สิริินทร์ ลัดดาภิบาล (2552: 97) กล่าวว่า กิจกรรมทัศนศึกษาเพื่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้ เด็กได้วาดภาพ ออกแบบผลงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อการเรียนรู้โดยตรง รู้จักตำแหน่งที่ตั้งต่างๆ และเรียนรู้ทิศทางส่งผลให้ เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สูงขึ้นสอดคล้องกับ อัญชลี รัตนชื่น (2550: 8) ที่กล่าวถึง การพัฒนาและส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ว่ามีความสำคัญในการดำรงชีวิตอย่างมาก เนื่องจากสิ่งทั้งปวงหรือวัตถุใดๆ ได้มีความถาวรตลอดไปมีความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้ดังนั้นความสามารถด้านมิติสัมพันธ์จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมตั้งแต่ในวัยเด็ก เนื่องจากความสามารถด้านนี้เป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้และการพัฒนาความสามารถด้านต่างๆ ในขั้นสูงต่อไป

3. การเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการนำชิ้นส่วนต่างๆ ของภาพ/สิ่งของที่กำหนดให้มาต่อเข้าด้วยกันเกิดเป็นภาพที่สมบูรณ์ คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น เด็กต่อชิ้นส่วนภาพเข้าด้วยกันและแยกออก เด็กสนทนากับแหล่งเรียนรู้ที่จะทัศนศึกษา ประกอบภาพสถานที่แหล่งเรียนรู้ที่จะไปทัศนศึกษา ได้ดูภาพแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์และเล่นเกมตัดต่อภาพที่ตัดชิ้นส่วนเป็นรูปทรงเรขาคณิต สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม มาต่อเข้าด้วยกันซึ่งสอดคล้องกับ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2546: 83-84) ที่กล่าวถึง การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมมิติสัมพันธ์ โดยให้เด็กได้ดูภาพที่สมบูรณ์ของภาพตัดต่อก่อนลงมือปฏิบัติและให้เด็กได้เล่นเกมภาพตัดต่อ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 38) ที่กล่าวว่า มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) เป็นความสามารถในการต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน รวมถึง อนาตาซี (Anastasi 1988:38) ที่กล่าวถึง ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบที่แตกต่างคือ การรับรู้มิติสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ของรูปทรงเรขาคณิตและการมองเห็นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหรือเปลี่ยนไป

3.2 มิติสัมพันธ์ด้านการปฏิบัติและบอกความเหมือน-ความต่าง ขนาด รูปร่าง รูปทรง คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น การจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ เด็กสังเกต สถานที่ สิ่งของ จากแหล่งเรียนรู้ได้เรียนรู้ มีประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติจริง ในเรื่องมิติสัมพันธ์จากของจริง สถานที่จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กได้ลงมือบันทึกผลงานด้วยการวาดรูป และร่วมสังเกต จำแนก เปรียบเทียบความเหมือน-ความต่าง ขนาด รูปร่าง รูปทรง จากกิจกรรมทุกคนและทำให้เกิดความรู้อย่างเข้าใจ เห็นสื่อและเรียนรู้จากของจริงที่เป็นสื่อได้เรียนรู้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง สอดคล้องกับ แชปแมน (Chapman 2554: 110) ที่กล่าวว่าความสามารถในการรับรู้ภาพที่มองเห็นในโลกได้อย่างถูกต้องและสามารถนำประสบการณ์จากการเห็นมาสร้างชิ้นใหม่เป็น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ความสามารถที่เกี่ยวกับการเห็นรูปร่าง สี รูปทรง สันฐานและลักษณะพื้นผิวด้วย “มุมมองของจิต” และถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะที่เห็นได้เป็นรูปธรรมสอดคล้องกับ จิตตินันท์ เฉชะคุปต์ (2552: 71-73) ที่กล่าวว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เกิดจากการทำกิจกรรมการสังเกตสิ่งต่างๆรอบตัวและสนับสนุนให้เด็กรู้จักใช้ประสาทสัมผัสในการจำแนกความแตกต่างและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เล่นเกมการศึกษาและทัศนศึกษา

3.3 มิติสัมพันธ์ด้านการปฏิบัติและบอกที่ตำแหน่งของวัตถุ ข้างหน้า - ข้างหลัง ข้างบน - ข้างล่าง ข้างใน - ข้างนอก ระหว่าง คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น เด็กสามารถรับรู้และบอกตำแหน่งของวัตถุบอกความสัมพันธ์ของวัตถุ โดยรอบกับตัวเด็ก อธิบายตำแหน่งที่รับรู้ โดยสามารถวาดรูป เขียน ปั้น ประดิษฐ์หุ่นจำลอง บอกเล่านิทาน ตั้งผลงานตามตำแหน่ง แสดงบทบาทสมมติ ว่าวัตถุอยู่ซ้าย ขวา หน้า หลัง บน ล่าง ใน นอก เด็กได้เดินทางไปยังตำแหน่งที่ตั้งวัตถุ สถานที่ต่าง ๆ สื่อของจริง เช่น ไปข้างหน้า ไปข้างหลัง ขึ้นไปข้างบน ลงข้างล่าง ข้างนอก ข้างใน จากวัตถุ สถานที่ สิ่งของ สื่อต่างๆซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตำแหน่งของวัตถุ ซึ่งจอห์นสตัน (Johnston: 1994) ได้อธิบายพัฒนาการของเด็กที่เกี่ยวกับการมองวัตถุว่า ความคิดของเด็กที่พยายามเข้าใจในเรื่องตำแหน่งของวัตถุ โดยดูความสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ใกล้เป็นหลัก นอกจากนี้ การที่เด็กรู้จักส่วนต่างๆของวัตถุ ทำให้เด็กเริ่มใช้ส่วนต่างๆ ของวัตถุนั้นๆ ในการอ้างอิง

3.4 มิติสัมพันธ์ด้านการปฏิบัติและบอกทิศทาง ทางตรง - ทางอ้อม ทางซ้าย-ทางขวา การจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น เด็กเดินทางไปตามทิศทางตามคำสั่งใน ทางตรง - ทางอ้อม ทางซ้าย-ทางขวา ซึ่งสอดคล้องกับ สมใจ อินจำลอง (2554 : 106) ที่กล่าวว่า การเคลื่อนไหวไปในทิศทางต่างๆ เช่น ด้านซ้าย ด้านขวา ด้านหน้า ด้านหลัง พื้นที่ที่เป็นรูปทรงเรขาคณิตทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทิศทางของวัตถุ นอกจากนี้จอห์นสตัน (Johnston: 1982) กล่าวว่า ระดับการวางทิศทาง (Projective Space) อายุประมาณ 3.6 - 6 ปีขึ้นไป ประสบการณ์ในการมองในระดับพื้นฐาน (Functional System) ทำให้เด็กได้รับการพัฒนา ความรู้จึงเกิดจากการมองสิ่งต่างๆ รอบตัว ซึ่งทำให้ท้ายที่สุด เด็กรู้จักจินตนาการ เส้นนำสายตาและสามารถคาดคะเนได้ว่าการมองในทิศทางใดจะเห็นวัตถุอะไร เด็กจะพัฒนาการรับรู้ เกี่ยวกับตำแหน่งในลักษณะใหม่ๆ โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

(วรวรรณ เหมชะญาดิ 2536: 34-36) สอดคล้องกับ ถนนสายวรรณกรรมของนายขวัญ (2553) ที่กล่าวว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เป็นความสามารถด้านการมองเห็น และเข้าใจเกี่ยวกับมิติต่างๆ อันได้แก่ ขนาด รูปร่าง ระยะทาง ทิศทาง พื้นที่ ปริมาตร มุ่งให้เด็กเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ในด้านการมองเห็น การหาความสัมพันธ์ ทิศทาง การคาดคะเน ระยะทาง

4. พฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน เปิดโอกาสให้เด็กพูดแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น ปฏิบัติตนตามข้อตกลง ทำงานร่วมกับเพื่อนจนเสร็จ ที่แสดงถึงความร่วมมือ และแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการพูดแสดงความคิดเห็น พฤติกรรมร่วมมือด้านการพูดแสดงความคิดเห็นมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น เด็กไปศึกษาสถานที่ ธรรมชาติจริงของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนรอบ ๆ ในและนอกโรงเรียน มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมเริ่มที่ ขึ้นวางแผน ดำเนินการ ที่จะไปทัศนศึกษา นำเข้าสู่บทเรียนด้วย การสนทนา ใช้คำถาม ร้องเพลง คำคล้องจอง เพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็ก แนะนำแหล่งเรียนรู้ แบ่งกลุ่มเด็ก ช่วยกันคิดและตั้งคำถามที่จะไปศึกษา กำหนดงานพิเศษที่แต่ละกลุ่มต้องหาคำตอบเมื่อไปทัศนศึกษา เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กและสร้าง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ข้อตกลงในการเดินทางไปทัศนศึกษา และในแต่ละครั้งเด็กมีทำงานร่วมกัน มีการพูดคุยและแสดงความคิดเห็น ครูจัดบันทึกคำพูดเด็กลงบนกระดานโดยการแสดงความยอมรับในความคิดเห็นของเด็กอย่างจริงใจ ด้วยคำพูด สายตาและรอยยิ้มทำให้มีความสัมพันธ์ทางบวก มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างการทำงานกลุ่ม ครูช่วยส่งเสริมและสนับสนุนในการเรียนรู้สอดคล้องกับ ไวโกตสกี (Vygotsky, อ้างถึงใน อรุณี หรดาล 2552: 13-14) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กมีโอกาสสนทนาโต้ตอบ แสดงความคิดเห็นและช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นสิ่งสำคัญให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดให้เล่นเกมภาพตัดต่อเป็นกลุ่มย่อย เด็กมีโอกาสพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ประกอบกับการให้กำลังใจ ให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง กล้าแสดงออก กล้าพูด แนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรม ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้นและขึ้นสรุปผลจากการไปทัศนศึกษาการปฏิบัติกิจกรรมหาคำตอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม สรุปผลสิ่งที่เรียนรู้ และสิ่งที่ควรแก้ไข เด็กมีโอกาสได้พูดแสดงความคิดเห็น บอก เล่า รวมทั้งอธิบายเพิ่มเติมถ้าเด็กสนใจหรือไม่เข้าใจ

4.2 ด้านรับฟังความคิดเห็น พฤติกรรมร่วมมือด้านการรับฟังความคิดเห็นมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น หลังการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน ก่อนที่จะนำเด็กไปศึกษาดูงานที่ ธรรมชาติจริงของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนรอบๆ ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ในแต่ละครั้งเด็กมีทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ของสมาชิกในกลุ่ม สรุปผลสิ่งที่เรียนรู้ และสิ่งที่ควรแก้ไข เด็กมีโอกาสได้รับฟังความคิดเห็น คำบอกเล่า อธิบาย รวมถึงการนำเสนอผลงานของกลุ่มเพื่อนในแต่ละครั้งสอดคล้องกับคานิซนิง ชิงชนะ (2547: 32) ที่กล่าวว่า การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับฟังผู้อื่น เรียนรู้เรื่องการให้ความร่วมมือ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่วิธีปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคม พฤติกรรมร่วมมือเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างขอบเขตและความก้าวหน้าให้กับมนุษย์ เป็นส่วนสำคัญของการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก ถ้าบุคคลขาดพฤติกรรมร่วมมือ ย่อมเกิดความยุ่งยากในสังคม

4.3 ด้านปฏิบัติตามข้อตกลง คำแนะนำ พฤติกรรมร่วมมือด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง คำแนะนำ เด็กคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นหลังการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน ขึ้นดำเนินกิจกรรมนำเด็กไปทัศนศึกษา เป็นขั้นการเรียนรู้เด็กเดินทางและปฏิบัติตามกิจกรรมตามข้อคำถาม ข้อตกลง งาน ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม การหาและบันทึกคำตอบ ทำกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามลักษณะของคำถามที่ค้นหาคำตอบตามที่คิดและตั้งไว้ สอดคล้องกับ คานิซนิง ชิงชนะ (2547: 72) ที่กล่าวว่า เด็กปฏิบัติตามข้อตกลง คำแนะนำของเพื่อน เกิดขึ้นขณะจัดกิจกรรมการเล่นภาพตัดต่อเป็นกลุ่มเนื่องจาก การเล่นของเด็กต้องลงมือทำตามข้อตกลงทุกขั้นตอน ครูให้อิสระเด็กในการเล่น ให้อิสระ ให้เวลา ให้โอกาส จัดวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กได้เล่นหรือทำงานร่วมกับกลุ่มซึ่งเด็กต้องปฏิบัติตามข้อตกลง

4.4 ด้านทำงานร่วมกับเพื่อนจนเสร็จ พฤติกรรมร่วมมือด้านการทำงานร่วมกับเพื่อนจนเสร็จ เด็กมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นหลังการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กและร่วมสร้างข้อตกลงในการเดินทางไปทัศนศึกษาและร่วมเล่นภาพตัดต่อ เด็กไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ ศึกษาแหล่งเรียนรู้ เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและร่วมกับเพื่อนในการสำรวจ สังเกต วัตถุ สถานที่ ทิศทาง ตำแหน่ง ความสัมพันธ์ ความเหมือน ความแตกต่าง ในมุมมองต่างๆกันรวมทั้ง รูปทรง สี จำนวน รูปร่าง ขนาด ระยะ ตำแหน่ง ทิศทาง โดยครู

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

กระตุ้นให้เด็กหาคำตอบจากคำถามที่ร่วมกันกำหนด และให้เด็กบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ พบเห็นและร่วมกันสรุป ข้อมูล ความรู้ที่ได้รับจากการไปทัศนศึกษาอีกครั้งเพื่อเชื่อมโยงให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เด็กสังเกต หรือสำรวจพบกับสิ่งที่เด็กเรียนรู้ เช่น ภาพวาด บทบาทสมมติ การบอกเล่า หุ่นจำลอง ร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มกิจกรรมจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับศศิมา พรหมรักษ์ (2546: 14) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมร่วมมือคือการช่วยกันปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ หรือทำงานร่วมกันได้อย่างพร้อมเพรียงเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เบญจา แสงมลิ (2550: 98) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อน กับครู กับโรงเรียน ขณะทำงานร่วมหรือขณะเล่นร่วมกับเพื่อนปฏิบัติตนตามหน้าที่เป็น พฤติกรรมร่วมมือ ด้านการทำงาน ทำผลงานร่วมกับเพื่อนจนเสร็จ สอดคล้องกับ เสาวนีย์ รื่นสุข (2552: 5) ที่กล่าวว่า เด็กแสดงออกด้วย การกระทำและคำพูด เมื่อเห็นเพื่อนต้องการความช่วยเหลือและพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกด้วยการกระทำและคำพูดโดยการเรียนรู้จากรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ดังที่ กาญจนา สิงห์เรศ (2551: 20) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมร่วมมือมีความสำคัญเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และเป็นองค์ประกอบ สำคัญที่จะทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในการทำงานมีความก้าวหน้าในอาชีพ และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้ทำการวิจัยต้องศึกษาและทำความเข้าใจคู่มือการจัดประสบการณ์ที่สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ เข้าใจพัฒนาการของเด็ก และควรยืดหยุ่นกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการและแหล่งเรียนรู้

1.2 ครูผู้ทำการวิจัยควรรับฟังความคิดเห็นของเด็กเพื่อบูรณาการจัดประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสนใจของเด็ก

1.3 ครูผู้ทำการวิจัยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ แบ่งหน้าที่ให้กับเด็กให้พร้อมและชัดเจนก่อนดำเนิน กิจกรรมที่สถานศึกษาช่วยลดความวุ่นวายในการเข้ากลุ่ม

1.4 ครูผู้ทำการวิจัยสนทนา พูดคุยกับวิทยากร หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อนเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ และวัย วุฒิภาวะกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้สนใจศึกษาต่อควรมีการศึกษาการจัดประสบการณ์ที่สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดย พัฒนาการจัดกิจกรรมในรูปแบบให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังรากฐานการดำรงชีวิต ในชุมชนของเด็กปฐมวัย

2.2 ผู้สนใจศึกษาต่อควรมีการศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีความน่าสนใจ มีคุณค่าเหมาะสมกับเด็ก ปฐมวัยได้เรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของวิถีชีวิต สังคม ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สิงห์เรศร์. (2551). ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประสานมิตร
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546*. กรุงเทพฯ ๑: กรุงเทพมหานครพริ้ว.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). *คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพริ้ว.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2547). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพริ้ว.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3-5 ปี) : แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป.
- คะเนิงนิง จิงชนะ. (2547). *ผลการเล่นเกมเป็นกลุ่มที่มี ต่อพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลปรานี กรุงเทพฯ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.*
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2552). พัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. ในประมวลสาระชุดวิชา หลักการและ แนวคิดทางการประถมศึกษา เล่ม 1 (หน่วยที่ 5 หน้า 71-73) นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แชปแมน. (2544). *ก้าวไกลกับรองเท้าคู่เก่ง...วิธีพัฒนา พหุปัญญาในห้องเรียน แปลจาก IF THE SHOE FITS* โดย มัลลิกา พงศ์ปริตร. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- ถนนวรรณกรรมของนายขวัญ. (2553). *ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ วัดแหว 2*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2554 จาก <http://www.exteen.com>
- เบญญา แสงมลิ. (2550). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. นนทบุรี: เกรท เอ็ดดูเคชั่น.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545). กรุงเทพฯ: พรึกหวาน กราฟฟิค
- วรวรรณ เหมชะญาติ. (2539). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดกาเย่ที่มีต่อความสามารถในการรับรู้ ด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กก่อนวัยเรียน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วารุณี สกุลถารักษ์.(2548). *ครูดีมีคุณภาพกับการประกันคุณภาพทางการศึกษา. วารสารสวนดุสิต, 2(7), 61-63.*
- ศศิมา พรหมรักษ์. (2546). *พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.*
- สิรินทร์ ลัดดาภรณ์. (2552). *การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมที่สนศึกษาโดยใช้รูปแบบ พหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.*
- เสาวนีย์ รื่นสุข. (2552). *พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็น กลุ่ม.(วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.*

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- สมใจ อินจำลอง. (2554). ผลการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อัญชลี รัดนั้ง. (2550). ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ของเด็กปฐมวัยที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะเครื่องแขวน. (วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- อรุณี หวดล. (2552). แนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการ จัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 2 หน้า 13-14) นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2546). คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2547). การจัดทัศนศึกษาเพื่อเรียนรู้แบบบูรณาการ. วารสารศึกษาศาสตร์, 16(1), 3-7.
- อำรุง จันทวานิชและคณะ. (2550). แนวทางการบริหาร และการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Anastasi, A. (1988). *Psychological Testing*. 6 th ed. New York: Macmillan. Braxton.
- Blount, N. S. & Klausmeir, H. J. (1968). *Teaching in Secondary School*. New York: Harper & Rowe.
- Johnson, D.W. Johnson, R. T. (1994). *Learning Together and Alone : Coopertive and Individualistic Learning*. 4 th ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Holloway, C. J. (2001). *The Business of Tourism*. 6th ed. Essex: Pearson Education Limited.
- Pfouts, D. K. (2003). *The Benefit of Outdoor Learning Centers for Young Gifted Learners*. *Gifted Child Today*. 26(1) : P.56-63.